

УШЋЕ ТАМИША У ДУНАВ THE CONFLUENCE OF THE TAMIŠ AND THE DANUBE

Аутор:

ВАЊА ГАЈАН

8. разред ОШ „Јован Јовановић Змај” Панчево, РЦТ „Михајло Пупин” Панчево

Ментор

БИЉАНА КРСТИН

проф. географије ОШ „Васа Живковић” Панчево, РЦТ „Михајло Пупин” Панчево

РЕЗИМЕ: Тема истраживања и писања овог рада јесте указивање физиономије, туристичког потенцијала и богате историје ушћа реке Тамиш у Дунав. Каква је културолошка и индустријска повезаност са градом Панчевом, на чијој се територији ушће и налази, као и кави облици биљног и животињског света се могу наћи у околини. Циљ рада јесте да се укаже значај и потенцијал које оваква невероватна природна творевина поседује, као и едуковање људи мог родног града о овом ушћу и колико је оно важно за нашу историју и културу

Кључне речи: ушће, Тамиш, Дунав, Панчево, култура

ABSTRACT: The topic of research and writing of this paper is to indicate the physiognomy, tourist potential and rich history of the confluence of the Tamiš River with the Danube. What is the cultural and industrial connection with the city of Pančevo, on whose territory the confluence is located, as well as the many forms of flora and fauna that can be found in the surroundings. The goal of the work is to show the significance and potential of this incredible natural creation, as well as to educate the people of my hometown about this estuary and how important it is for our history and culture.

Key words: estuary, Tamis, Danube, Pančevo, culture

УВОД

Тамиш је равничарска река која извире у јужним деловима румунских Карпата на Семеничким планинама подно Сегеј планине [4]. Протиче кроз Румунију и код насеља Јаша Томић улази у Банат и улива се у Дунав код Панчева. Сама реч Тамиш означава „тамну реку” која асоцира на пролећне бујице са Карпата [2]. Ток Тамиша дугачак је 359 km од тога кроз Србију тече 118 km. Представља најдужу банатску реку. Ушће реке припада нормалном типу ушћа, тачније прави мало проширење пре него што ће се прикључити величанственом Дунаву. Ушће је на 67m надморске висине[2].

Слика 1. Ток Тамиша

Слика 2. Сателитски снимак ушћа Тамиша у Дунав [1]

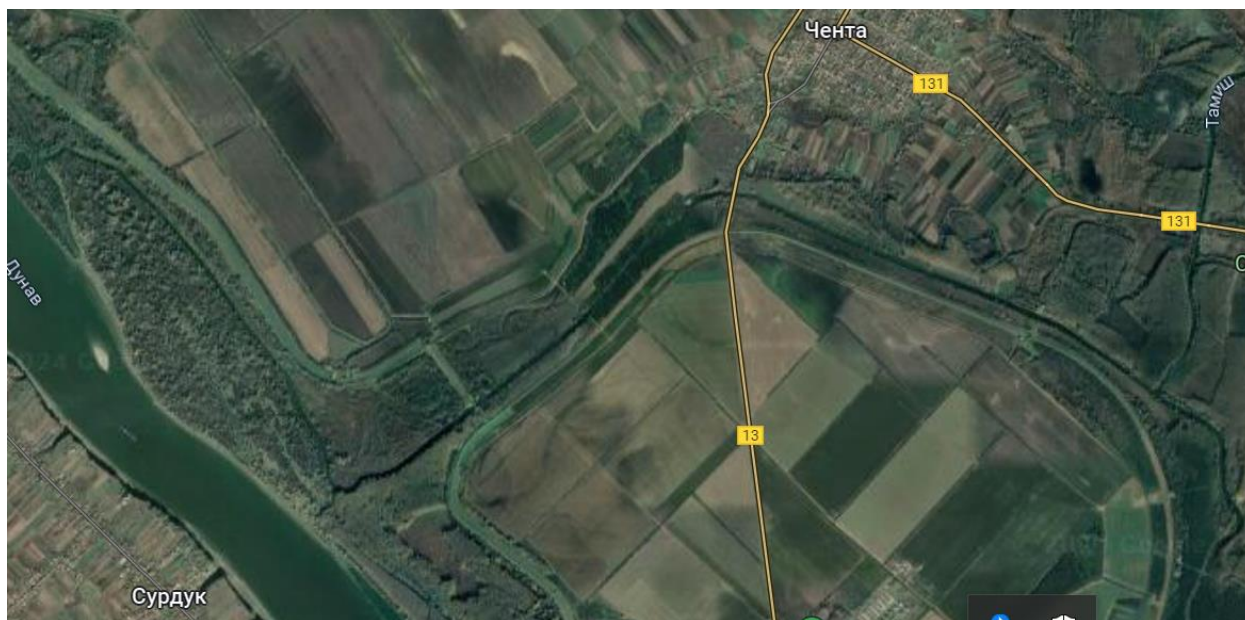

Слика 3. Пут Е-70

Карта 1. Канал Карашац и Панчевачки рит

Године 1934. прокопан је 7 km дугачак канал Карашац (по неким изворима и Караш), од Ченте до Сурдука, који повезује Дунав и Тамиш. Географски гледано Тамиш има два ушћа: једно код Панчева а друго 40 km узводно код Ченте. Између ова два ушћа налази се Панчевачки рит.

Слика 4. Сателитски снимак канала Карашац [1]

МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДИКА РАДА

У истраживању коришћене су географске студије мр Лазих Лазара о Тамишу, сателитски снимци са Гугл мапа и фотографије са терена. Базу истраживања чини теренски рад на ушћу Тамиша у Дунав код Панчева. Динмика писања рада прати физиономију, флору и фауну, историјски значај и привредни значај ушћа. При писању сам користио различите веб-сајтове, као и забелешке о изгледу ушћа снимљених на терену.

Слика 5. Ушће Тамиша у Дунав

Слика 6. Страница из истраживачке свеске, приложене су скице и белешке са терена

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ДИСКУСИЈА

Физиономија ушћа Тамиша у Дунав

Тамиш, као и већина равничарских река Војводине, има нормално ушће, односно улива се у Дунав под углом оквирно 45° . Међутим, лева и десна обала се по много чему разликују. Лева обала се од десне разликује по томе што је доста облија, док десна обала подсећа на полуострво, окружено рукавцем код шљункаре на североистоку, ушћем на југоистоку и Дунавом на југозападу и западу.

Слика 7. Означен простор показује десну обалу ушћа[1]

Слика 8. Ушће и светионик на левој обали

Код физиономије такође може да се примети разлика у боји воде. Као што се са сателитског снимка на слици 7 може видети, боја Дунава знатно је тамнија од боје Тамиша. Разлог овој појави јесте то што Дунав, као много већа и дужа река, на свом путу до Панчева са собом носи велику количину муља, док Тамиш, као мања река у односу на Дунав, са собом не доноси толику количину муља. Један од разлога је што Тамиш на територији Србије има само једну притоку Брзаву код Ботоша која је каналисана изградњом канала ДТД. Тамиш има мали пад и нижи ниво од Дунава тако да су на Тамишу подигнуте три уставе, код Ченте, Опова и 1973. године на ушћу у Дунав у Панчеву. На овај начин водни режим Тамиша контролише човек. Устава код Панчева штити приобаље доњег Тамиша од вишег нивоа Дунава јер га успорава брана ХЕ „Ђердап“. Устава Панчево контролише воде Тамиша и Дунава и одржава нижи водостај Тамиша узводно од Опова. Такође омогућује пропуштање великих вода Тамиша током јесени. Устава има три проточна поља, средњи ширине 24,5 метара и два крајња по 12 метара. Поред уставе на ушћу је и бродска преводница.

Слика 9. Устава и преводница на ушћу Тамиша у Дунав

Флора и фауна

Подручје у околини ушћа Тамиша у Дунав јединствено је по биљном и животињском свету који се могу наћи на само неколико места у Србији. Градска шума, мочварни, шумски геоморфолошки облик, налази се уз само ушће на десној обали Тамиша и одиграва кључну улогу као станиште за многе врсте значајних и ретких птица, као и дом за различите врсте дрвећа. Неки од значајнијих припадника флоре у околини ушћа су: храст

лужњак (лат. *Quercus robur*), врбе (лат. породица *Salix*), црна топола (лат. *Populus nigra*) и бела топола (лат. *Populus alba*). Од наведених врста дрвећа најбројнији је храст лужњак, зато што му је за правилан раст и развој потребно влажно, глиновито, или песковито земљиште, које подручје у околини ушћа пружа. Жалосна врба, бела врба и крупнолисна врба, као дрвеће којима треба највише воде, расту на самој обали Тамиша и Дунава, док су храст и врба повучени мало даље од обале.

Слика 10. Храст лужњак

Слика 11. Бела топола

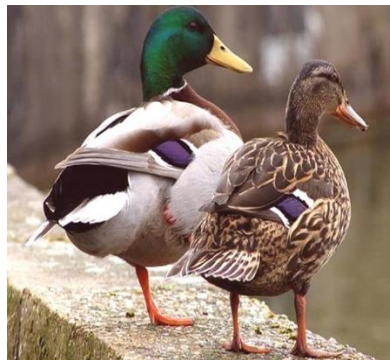

Слика 12. Жалосна врба

Најбројнији и најзначајнији припадници животињског света ушћа Тамиша у Дунав јесу сива чапља (лат. *Ardea cinerea*), патка глуvara (лат. *Anas platyrhynchos*), дивља свиња (лат. *Sus scrofa*), фазан (лат. *Phasianus colchicus*), сом (лат. *Silurus glanis*) и црна рода (лат. *Ciconia nigra*). Црна рода се издваја као најзначајнија за град Панчево зато што је ово једно од пар места у Европи где се могу срести ове божанствене птице [3]. Она се такође сматра као симбол града Панчева, те и нека удружења, попут локалног извиђачког удружења, носе име по њој.

Слика 13. Сива чапља

Слика 14. Патка глуvara

Слика 15. Дивља свиња

Слика 16. Фазан

Слика 17. Сом

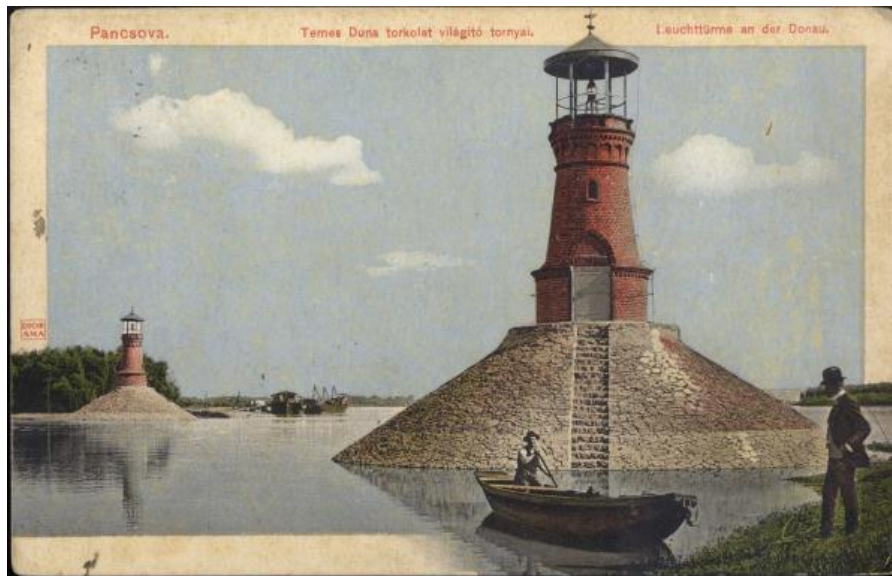

Слика 18. Црна рода

Историјски значај

Први историјски подаци о претечама града Панчева, који датирају из 10. века, говоре о малом месту на ушћу Тамиша у Дунав. Културни и историјски процват Панчева почиње након преузимања Јужног Баната под аустроугарску власт 1716. године. Ушће Тамиша је и те како утицало на овај процват. Током историје Панчева под командом Аустроугарске, ушће је допринело развоју речног саобраћаја и учинило Панчево важном речном луком. Најзначајнија година у историји ушћа јесте 1909. када су под наредбом

Аустроугарске изграђена два светионика на обе обале Тамиша- познатих под називом „Водене капије града”. Главна улога ових светионика била је побољшање безбедносних мера код воденог саобраћаја и смањење ризика од бродолома.

Слика 19. Приказ ушћа Тамиша у Дунав са једне старе разгледнице која датира из прве половине XX века

Слика 20. Један од многобројних потписа на циглама светионика на десној обали

Привредни значај

Пре Аустроугарске владавине, становништво данашњег Панчева користило је Тамиш и излаз на Дунав првенствено за риболов. Током привредног развоја у XVIII и XIX веку ушће Тамиша у Дунав добија важну функцију у дунавском трговачком систему који се налазио на граници Аустроугарске и Османског царства, а касније и Краљевине Србије. У овом периоду најзаступљеније гране привреде биле су трговина и свиларска индустрија. Ово “златно доба” панчевачке индустрије наставиће се и на период током Другог светског рата и касније комунистичке Југославије. Током овог периода у целој Југославији креће

интензиван прелазак на тешку индустрију и изградња фабрика. У Панчеву су изграђене Рафинерија нафте, Азотара, Петрохемија и друге. Изградњом наведених фабрика водени саобраћај Панчева постепено прелази из трговине у увоз сировина попут нафте, песка и шљунка, азота и осталих елемената за производњу вештачких ђубрива.

Слика 21. Стара фотографија приказује ушће Тамиша у Дунав и пароброд у позадини

У данашње време ушће служи у неке друге сврхе. Као и многи стари споменици културе, његова употреба у секундарном сектору се из године у годину смањује због одређених еколошких разлога, али то не значи да више не врши никакву функцију. Данас оно заједно са светиоником чини велики потенцијал у грани туризма. Са већ пробијеном стазом до светионика на десној обали која води ивицом Градске шуме, туристички развој ушћа је већ започет. Ипак, још увек постоји пуно ствари које би могле да се унапреде, попут постављања маркација, редовног чишћења стазе и крчења стазе до светионика који се налази на левој обали.

Слика 22. Стаза која води до светионика велики еколошки проблем који би требало решити

Слика 23. Не баш леп приказ шуме у околини ушћа,

ЗАКЉУЧАК

Након истраживања и тумачења теме закључио сам да је ушће Тамиша у Дунав једно заиста јединствено природно добро. Од свог изгледа до историје и привредног значаја, оно је вредно пажње и сматрам да би сваки грађанин Панчева требало њиме да се поноси, зато што је оно важно културно добро мог родног града. На ову тему могу да се покрену нова истраживања, попут дубљег тумачења историје светионика или разматрања туристичког потенцијала. Надам се да ћу некада моћи да пишем рад и о овим темама.

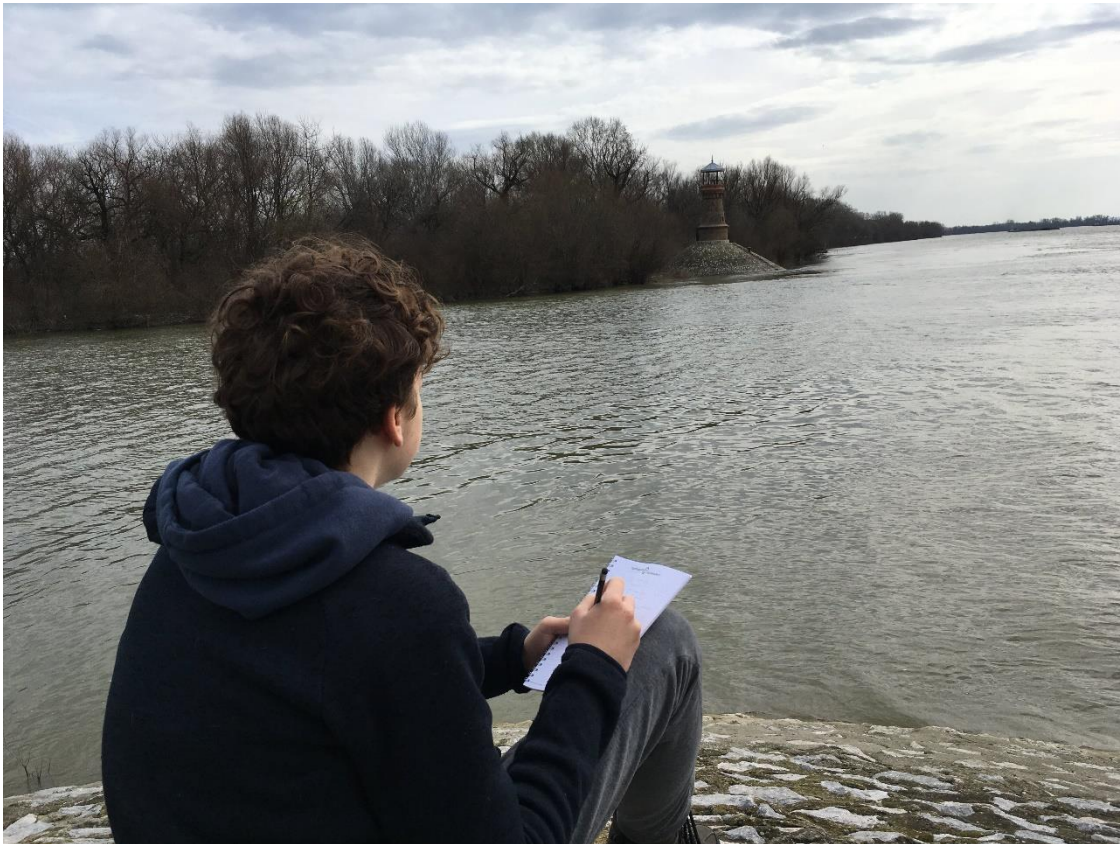
Слика 24. Мост на обилазници и пут Е70 коридора 11

ЗАХВАЛНОСТ

Волео бих да се захвалим мојој драгој менторки, Биљани Крстин, за сву подршку и прибављање великог дела литературе при писању овог рада. Без њених савета и прича везаних за тему, овај рад не би био потпун.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Гугл мапе (Google maps) - www.google/maps
- [2] Мр Лазар Лазих, *Тамиш и водопривредни проблеми Потамишја у Југославији*, докторска дисертација, Нови Сад, 1996.
- [3] <https://www.ecofeminizam.com/2021/08/23/gradska-suma-zelena-oaza-panceva-i-staniste-retkih-ptica/>
- [4] <https://013info.rs/pancevo/drustvo/ada-li-ste-znali-o-tamisu/>

Ушће Тамиша у Дунав, фебруар 2024.

„Дунав се улива у Тамиш

Из свих мора, из свих океана,

Панчево – то је кад се вратиш”

Мирослав Мика Антић